

3

ÇOKKÜLTÜRLÜ TOPLUMLAR
ve
ÇOĞULCULUK BİÇİMLERİ

- **Bir Teori Olarak “ Çokkültürlülük”**
- **Ahlaki Monizm Nedir?**
- **Ahlaki Monizme Tepki Olarak Çoğulculuk Biçimleri**
- **Giambattista Vico’ da Çoğulculuk Anlayışı**
- **Montesquieu ve Çoğulculuk Anlayışı**
- **Johann Gottfried Herder ve Çoğulculuk**
- **Kültürü Yeniden Düşünmek ve Çokkültürlülük**

Bir Teori Olarak “Çokkültürlülük”

Çokkültürlülük, birden fazla kültürel grubu temsil eden yapıların bir arada bulunduğu bir toplumu ifade eder ve bu bağlamda hem somut hem soyut olmak üzere, birçok aidiyet, değer ve sembolleri içermektedir.

Parekh'in ifadesiyle, “*çokkültürlü bir toplum, iki veya daha çok sayıda kültürel topluluğu içinde barındıran bir toplumdur*” (Parekh; 2002, 7).

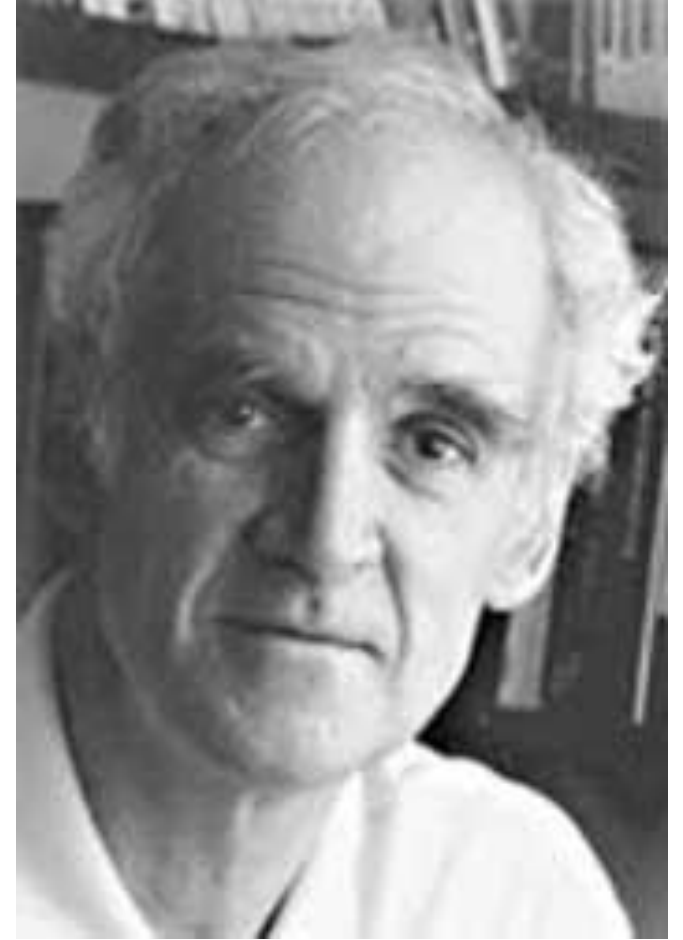
Kymlicka ise, çokkültürlü bir devlet yapısını Şu Şekilde tanımlar: “... *Bu durumda bir devlet, eğer üyeleri ya farklı uluslara ait (çokuluslu devlet) ya da farklı uluslardan kopup gelmiŐse (çok etnik yapıyılı devlet) ve bu olgu bireysel kimliğin ve siyasi hayatın önemli bir yanını teŐkil ediyorsa, o devlet çokkültürlüdür*” (Kymlicka; 2015: 53).

Çokkültürlülük, farklı ulus ve etniklerin tanımlanmasının yanı sıra; farklı kültüre sahip grupları da içeren bir kapsamdadır.

Taylor, tanınmanın gerekliliğini Şu sözlerle belirtmektedir: “Ancak tanınma ile var olur ve geliŐiriz. Her biliŐ ve duyuŐ hali, baŐkasının tanınmasına ihtiyaç duyar ve bu bir değersizlik değildir. Çözüm, eŐitler arası karŐılıklı tanınma halidir” (Taylor, 1944:50, akt: Hazır; 2012, 19).

Çokkültürlülük teorisi iŐte tam da bu politika üzerinden hareketle; ilk olarak 1970’li yıllarda Kanada ve bazı Batı ũlkelerinde ortaya çıkmıŐ ve diğer ũlkelere yayılmıŐtır.

Ahlaki Monizm Nedir?

‘*Monizm*’ kavramsal olarak, Alman düşünürü **Christian Wolff** tarafından Yunanca “*monos*” kelimesinden türetilmiştir. Wolf, alemi tek bir doğru, tek bir töz üzerinden açıklayan görüşlere bu adı vermektedir.

Parekh, Berlin’in (1969) görüşlerinden hareketle, ahlaki monizmi kabaca şu şekilde tanımlamaktadır:

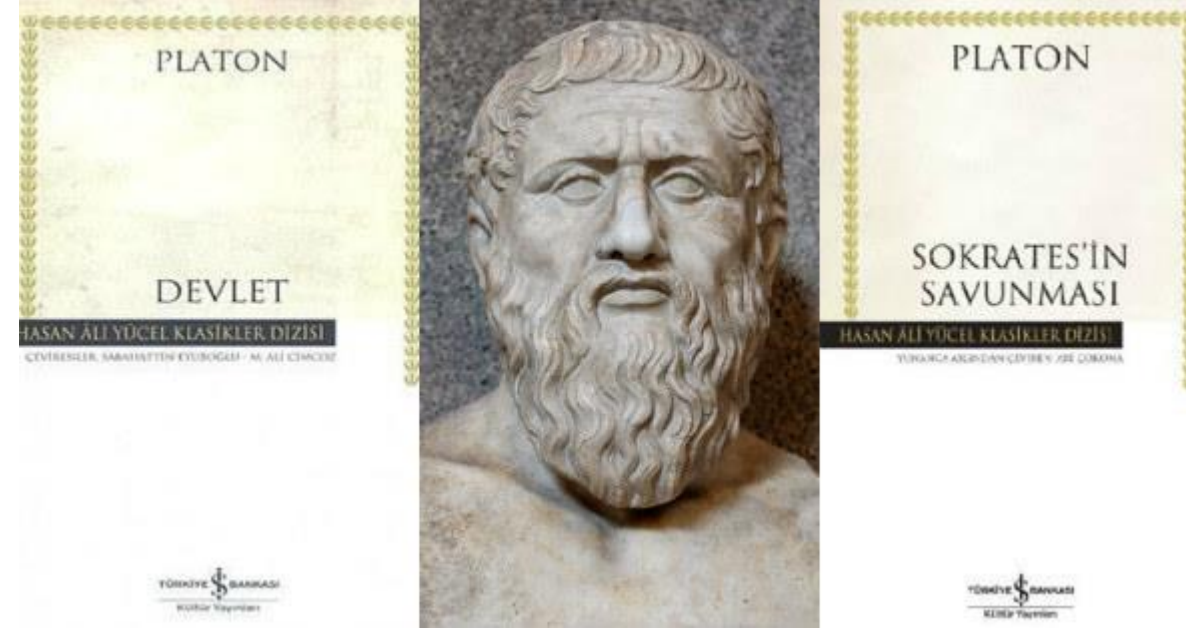
‘*Ahlaki monizm, yalnızca bir tek hayat tarzının tamamen insani, doğru veya iyi olduğunu, diğer hayat tarzlarının ise ondan ne kadar farklıysa o kadar yanlış olduklarını savunan görüştür*’ (Parekh; 2002: 21).

Monist düşünceye göre; kötü birçok biçimde olabilmesine karşın iyinin değeri ise, tektir. Bir hayat tarzı; bir insan veya toplum için iyiye; başka bir toplum için kötü olamaz. Monizm, birçok farklı biçimde yorumlanmıştır. Kabaca; 3 biçimine değinilebilir:

- 1). Yunan felsefesinin akılcı monizmi
- 2). Hıristiyanlığın dinbilimsel monizmi
- 3). Klasik liberalizmin düzenleyici monizmi.

Ahlaki monizm düşüncesini benimseyen filozoflar arasında; Platon ve Aristoteles örnek olarak verilebilir (bak: Parekh; 2002).

Ahlaki Monizme Tepki Olarak oğulculuk Biçimleri

- 17. yüzyıla kadar monizmin, sistematik ve siyasi bir eleştirisi yapılmamıştı. Monizm görüşüne karşı duran **Vico**, **Montesquieu** ve **Herder** gibi filozoflar kültürün çeşitliliğine vurgu yaparak çoğulculuğun kaçınılmaz bir düşünce olduğunu belirttiler.
- Bu 3 yazarın da çoğulculuk biçimini savunuşu; kültür kavramı üzerinden temellendirilmiştir. Bilindiği üzere; kültür, tek bir kavram değil farklı toplumlar tarafından farklı algılanıp pratik edilen bir oluşumdur.

Giambattista Vico' da (1668 – 1744) oğulculuk Anlayışı

Tarih felsefesinin önemli kurucuları arasında yer alan Vico, görüşleriyle *Herder*, *Marx*, *Toynbee* gibi düşünürleri etkilemiştir.

Vico, insanlık tarihini 3 ana döneme ayırmaktadır (akt: Arslan, 2017: 222):

- 1) Tanrılar çağı
- 2) Kahramanlar çağı
- 3) İnsanlar çağı.

Vico, tarihsel açıdan farklı oluşumlar gerçekleştiren kültürlerin her birinin eşsiz üretimler olduğunu vurgulamaktadır.

Montesquieu (1689 – 1755) ve oğulculuk Anlayışı

Parekh' e gore; Vico, her ne kadar çoğulcu bir ahlak ve siyaset kuramı geliştirse de bunun içeriği oldukça sınırlı tutulmuştur. Vico, farklı kültürlerin varlığını kabul etse de; üstün kültürün Avrupa toplumu ve kültürü olduğunu ve diğer toplumları yonetmesi gerektiğini düşünüyordu.

Vico' dan farklı olarak; *Montesquieu*, Avrupa toplumunun yanı sıra, farklı toplumların kültürlerini, edebiyatlarını da izlemiş ve karşılıklı bir yorumlama getirmiştir. Montesquieu'ye gore; kültürel çeşitlilik, insan yaşamının yaygın ve kaçınılmaz bir zelliğiydi (Parekh, 2002: 72). Her toplum birbirinden farklıydı.

Montesquieu, her toplumun farklı bir kültürel temele sahip olması sebebiyle, çoğulcu ahlaki kuram ve siyaset teorisi geliştirmenin elzem olduğunu belirtmektedir. Buna karşın; Montesquieu da bu düşüncenin dışında bir teori geliştirmemiş ve iyi yaşamın birçok farklı biçimde ve eşit derecede saygıdeğer olabileceği görüşünü benimser bir görüş oluşturmamıştır.

Parekh'e (2002) göre Vico' nun tarih duygusu ve Montesquieu'nün coğrafya duygusundan yoksun olmasına karşın; Herder'in kültürel bütünlük ve çeşitliliği kavrama konusunda ikisinden de üstün olduğunu belirtmektedir.

Johann Gottfried Herder (1744 – 1803) ve oğulculuk

- Herder' e gore, kültür, tek bir ortak doğanın çeşitli yan ürünleri olarak değil; farklı insan doğalarının yarattığı farklı oluşunlar olarak dşnlmelidir.
- Grldğ zere; Vico'dan Herder'e kadar, çoğulculuk yaklaşımında farklılıklar grlse de temelde, kültürel çoğunluk n planda tutulmuş ve ahlaki monizme bir karşı duruş sergilenmiştir.

Kültürü Yeniden Düşünmek ve okkltrllk

- Platon ve Aristoteles' e kadar dayandırılan monist düşünce biçimi, 17.yüzyıldan itibaren çeşitli yazarlar ve filozoflar tarafından eleştirilmiş ve çoğulcu kültürel biçimlere alan aan kültürel ve siyasi çoğulculuk fikrine evirilmiştir.
- Vico' dan Herder'e değin değişiklik gösteren bu düşüncenin gelişimi, okkltrllğn 20. yüzyılın ikinci yarısında gündeme gelmesinde etkili bir kavrayış olarak sunulabilir.
- Çokkültürlülük, zellikle Kanada ve Batının gelişmiş demokratik ülkelerinde uygulanan bir pratik olsa da; günden güne etkinlik alanınını genişletmektedir.

Sonuç

Toplumsal hareketler, özellikle 20.yüzyılda hız kazanmış ve günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle artarak devam etmektedir. Günümüz dünyasında; toplumların homojen bir yapıda olduğunu savunmak pek de mantıklı bir görüş olarak kabul görmemektedir.

Çokkültürlü bir toplumda, “ötekini tanımak” ötekine alan açmak toplumun kültürel devamlılığını sağlayabilmesi adına kaçınılmaz görünmektedir. Bu konuda; kültürlerin bir arada ve eşit bir şekilde yaşaması ütopyik bir düşünce olarak düşünülemez çünkü; çözüm yolları sunulmuştur ve örnekleri mevcuttur.

Çokkültürlülük, farklı etnik grup ya da kültür grubundan bireylerin kendi varlıklarını hakim egemen kültüre “tanıtma” ihtiyacından doğmuştur. Bu nedenle, bu durumun bir tür “*tanınma politikası*” olarak belirdiği gözlenmektedir.

‘Benimsemek, kendi içine kapatmak ve ötekiye karşı kapanmak demek değildir. “Ötekiyi benimsemek”, toplumsal sınırların herkese -hatta ve özellikle de, birbirine yabancı olan ve birbirine karşı yabancı kalmak isteyenlere- açık olması demektir” (Habermas, 2017: 9).

